

Leergang niveau B+ | Risicomanagement en governance i.v.m. IORP II

Speciaal ontwikkeld voor de (aankomend) sleutelfunctiehouder en -vervuller risicobeheer

Deze Leergang bestaat uit vier modules

Data

Vrijdag 30 oktober 2020

Vrijdag 6 november 2020

Vrijdag 20 november 2020

Vrijdag 27 november 2020

Details

Ontvangst: 09.30 uur

Start programma: 10.00 uur*

Einde programma: 14.00 uur

Voorafgaand aan de eerste Module (om 09.45 uur) is er een kennismaking en lichten we de opleiding verder toe. De Module start dan om 10.30 uur en duurt tot 14.30 uur.

Locatie

Swalef, Polanerbaan 13e, Woerden

Prijs

€ 2.950,- excl. BTW voor de Leergang, inclusief broodjes en studiemateriaal

Persoonlijke leeromgeving

Bij Swalef krijg jij je eigen (digitale) persoonlijke leeromgeving. Je ontvangt een link in je mailbox met inloggegevens. Met deze inloggegevens kun je inloggen op je persoonlijke leeromgeving, waar handige documenten staan als naslagwerk.

Docententeam

Martijn Vos, Ortec Finance

Pascal Hogenboom, Arbor Consulting

Frank de Klerk, HDLG

Gijsbert de Heer, een ervaren gezagvoerder (pilot)

Gisella van Vollenhoven, toezichthouder in financiële sector

Monica Swalef, Swalef Pensioenjuristen en Academie

PE punten

Na afloop van de opleiding kun je PE-punten aanvragen bij o.a. AG, FFP, NOPD, RB, NOvA, NBA. De toekenning van deze punten wordt bepaald door de betreffende instantie. Tevens verstrekt Swalef Academie-punten.

Voor wie is de Leergang niveau B+ bedoeld?

Personen die houder zijn van de risicobeheerfunctie van een pensioenfonds moeten geschikt zijn. Geschiktheid bestaat uit kennis, vaardigheden en professioneel gedrag om de taken behorende bij de positie van sleutelfunctiehouder naar behoren te vervullen. De

geschiktheid van de sleutelfunctiehouder blijkt uit het samenstel van opleiding, kennis, werkervaring en competenties. We kunnen bij Swalef overigens geen uitsluitsel geven over het voldoen aan het geschiktheidsniveau. Dit is aan DNB. Wij doen er uiteraard alles aan, zodat jij geschikt wordt.

In deze Leergang Risicomanagement en governance i.v.m. IORP II op niveau B+ staat de sleutelfunctiehouder risicobeheer centraal. Deze Leergang is daarom speciaal gemaakt voor (aankomend) sleutelfunctiehouders risicobeheer. Deze Leergang is daarom speciaal gemaakt voor (aankomend) sleutelfunctiehouders risicobeheer, maar is zeker net zo interessant voor de sleutelfunctievervuller en ook voor bestuursleden. Voor iedereen die op niveau B+ wilt komen op het gebied van risicomanagement.

In deze opleiding is het een vereiste dat iedere deelnemer aantoonbaar beschikt over Geschiktheidsniveau B voor Risicomanagement.

Daarnaast is het vereist dat de lesmaterialen die worden aangereikt, zeer nauwkeurig en diepgaand bestudeerd worden. Op die manier wordt het contactmoment met de docent voor de volle 100% benut. De laatste module wordt afgesloten met een toets. Wanneer de toets met een voldoende wordt afgesloten en alle modules volledig zijn doorlopen door 100% aanwezig te zijn geweest en actief te hebben geparticipeerd, volgt het diploma.

De lesstof bestaat uit een syllabus, verdiepende literatuur en cases.

Leerdoel Leergang niveau B+

Sleutelfuncties hebben als doel countervailing power te bieden ten opzichte van de onderdelen die belast zijn met de uitvoerende werkzaamheden, dit in het kader van beheerste en integere bedrijfsvoering.

Bij de inrichting van de sleutelfuncties geldt het wettelijke vereiste dat het pensioenfonds waarborgt dat de houders van sleutelfuncties, alsmede de overige personen betrokken bij het uitoefenen van de sleutelfuncties, in staat worden gesteld, hun taken op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te vervullen. Ook is wettelijk vereist dat het risicobeheer doeltreffend is en goed geïntegreerd in de organisatiestructuur en de besluitvormingsprocessen.

De deelnemer verdiept daarom tijdens deze Leergang zijn aantoonbaar opgedane kennis en ervaring op het gebied van risicomanagement, AO/IC, uitbesteding en governance. Hij doorziet het risicomanagementproces en begrijpt de onderlinge samenhang tussen risicomanagement, AO/IC, uitbesteding en governance. Daarnaast kan de deelnemer concrete invulling geven aan de risicomanagement inrichting binnen het pensioenfonds door zijn inhoudelijke kennis op het gebied van zowel specifieke risico's als overall risk management beleid. Dit aan de hand van concrete praktijk voorbeelden/cases algemeen en specifiek uit de eigen omgeving. Hiermee is hij een volwaardige gesprekspartner voor externe specialisten, toezichthouders en andere stakeholders. De deelnemer wordt tevens vakbekwaam.

Daarnaast kan de deelnemer gemotiveerd aangeven wat zijn eigen oordeel en ervaring met voorgaande onderwerpen is en zijn keuzes en argumenten motiveren aan zijn medebestuurleden en derden.

Uniek en interactief lesprogramma

Onze Leergang niveau B+ | Risicomanagement en governance i.v.m. IORP II, bestaat uit vier modules, waarbij de volgende onderwerpen uitvoerig en interactief worden besproken:

Module 1: Risico-alertheid bevorderen, door Frank de Klerk en Gijsbert de Heer (gezagvoerder/piloot)

Module 2: De 'vlinderdas' inrichting, door Pascal Hogenboom

Module 3: Governance, uitbesteding en wet- en regelgeving, door Gisella van Vollenhoven en Monica Swalef

Module 4: Risicomanagement, van strategie naar operationeel, door Martijn Vos

Tijdens alle vier de modules wordt theorie afgewisseld met opdrachten c.q. cases voor een optimale dialoog en gedachtenuitwisseling.

Module 1 | Risico-alertheid bevorderen

Frank de Klerk en Gijsbert de Heer

Wanneer 95% van ons gedrag onbewust is en onze hersenen geen feiten nodig hebben om ergens van overtuigd te zijn, vergt dit echt onze aandacht als het gaat om risicomanagement.

Er zijn weinig branches waar risicomanagement zo hoog in het vaandel staat als de luchtvaart. Met inspirerende voorbeelden uit de luchtvaart, gepresenteerd door een ervaren gezagvoerder, krijg je inzichten in het omgaan met onzekerheden en incidenten. Welke procedures zijn hiervoor ontwikkeld? Wat betekent dit voor de samenwerking en communicatie? Hoe wordt hierin getraind?

Uiteraard wordt de vertaalslag gemaakt van de luchtvaart naar de dynamiek in een bestuursorgaan. Met nieuwe inzichten, inspiratie en praktische tips als resultaat.

Na het doorlopen van deze module beschik je over de hierna volgende kennis en vaardigheden, die nodig zijn om de volgende taak te vervullen:

Taak

Risico-alertheid bevorderen

Kennis en ervaring

Kennis van en ervaring met (effectieve inzet van) communicatie over risico's

Kennis van verbeterprocessen

Competenties

Voor de sleutelfunctiehouder risicobeheer zijn in ieder geval de volgende competentiesets relevant:

1. De sleutelfunctiehouder heeft een goed helicopterzicht, waarbij deze het totale speelveld van de sleutelfunctie overziet, waar nodig verbanden kan leggen, en hoofd- en bijzaken van elkaar kan scheiden. Dit stelt de persoon in staat het sleutelfunctiehouderschap integraal in te kunnen vullen.

2. De sleutelfunctiehouder beschikt in voldoende mate over onderzoekend vermogen, met de daarbij behorende vasthoudendheid en verantwoordelijkheid, om te komen tot onafhankelijke oordeelsvorming.
3. De sleutelfunctiehouder is authentiek in de wijze waarop deze te werk gaat en heeft de autoriteit en het gezag om de bevindingen op de juiste wijze en op de juiste plek neer te leggen. De sleutelfunctiehouder beschikt in voldoende mate over communicatief vermogen, overtuigingskracht en omgevings sensitiviteit om uitkomsten en bevindingen waar nodig terug te koppelen en in effectieve maatregelen om te laten zetten. Het is aan het pensioenfonds om samen met de sleutelfunctiehouder aan te tonen dat de sleutelfunctiehouder over de vereiste competenties beschikt.

Module 2 | De 'vlinderdas' inrichting Pascal Hogenboom

In deze module gaan we specifiek in op diverse (risico) situatie(s) binnen en buiten de pensioenfondsomgeving. De onderlinge samenhang tussen de onderwerpen (integraal) risicomanagement, stakeholder management en crisismanagement komen in meerdere situaties tot uitdrukking die zich het beste laat uitleggen aan de hand van de vlinderdas:

Zoals je ziet loopt de vlinderdas eerst van breed naar smal en vervolgens weer van smal naar breed. In dit kader zou je kunnen stellen dat het linkerdeel van de vlinderdas de 'business as usual' bedrijfsvoering van een pensioenfonds en haar uitbestedingspartners voorstelt. Gericht op het voorkomen van een crisis door de juiste opzet van een effectief risicomanagement model inclusief bijbehorende governance.

Welk "bestuurdersgedrag" hoort hier nu bij? Tijdens de module oefenen we dit met een mix van theorie (hoe zorg je ervoor dat je met je risicomanagement structuur niet in een tunnelvisie terecht komt) en praktijk (simulatie van hoe je effectief omgaat met je stakeholders en leren hoe je ervoor kunt zorgen dat incidenten niet uitgroeien tot een crisis).

De knoop in de vlinderdas stelt de daadwerkelijke crisis voor. Je kunt je voorstellen dat dit een geheel andere dynamiek is met ander benodigd "bestuurdersgedrag". Soms vergt dit binnen een bestuur zelfs een andere rolverdeling. Vanwege de militaire achtergrond van Pascal weet hij uit ervaring dat het oefenen van een crisis zeer effectief kan zijn als er daadwerkelijk een crisis optreedt. Je bouwt binnen het bestuur als het ware "intellectual muscle memory" op dat je kan gebruiken tijdens een crisis.

Tot slot de rechterkant van de vlinderdas. Dit weerspiegelt de periode na de crisis. Welke 'lessons learned' zijn er uit de net meegemaakte crisis op te tekenen, en welke veranderingen zou dat met zich meebrengen op het gebied van leiderschap, risicomanagement structuur, governance, etc.

In deze Module wordt er veel afgewisseld tussen de theorie (wat is een crisis, hoe herken je een potentiële crisis, etc.) en de praktijk (scripted simulatie uitvoeren).

Taken		Kennis en ervaring
2	Inrichten en onderhouden methoden ter identificatie, meting, bewaking en beheersen risico's	<ul style="list-style-type: none">• Kennis van verschillende soorten maatregelen (preventief, detectief, repressief en correctief) en de borging daarvan.

Module 3 | Governance, uitbesteding en wet- en regelgeving Gisella van Vollenhoven en Monica Swalef

Tijdens deze Module wordt toegelicht waarom good governance één van de belangrijkste beheersmaatregelen is in het kader van effectief risicomanagement. Het vertrekpunt is de missie, visie en strategie van het fonds in relatie tot de opdrachtaanvaarding (artikel 102a Pensioenwet). De interactie vanuit wettelijke rollen, taken en bevoegdheden van de diverse organen binnen een pensioenfonds (bestuur, raad van toezicht, verantwoordingsorgaan) worden besproken evenals, de three lines of defense, ook in relatie tot uitbesteding en risicomanagement. De verhouding met sociale partners komt ook aan bod. Evenals uitbesteding. Naast het huidige wettelijk kader wordt gekeken naar de afweging, het selectieproces, de te maken afspraken, de vastlegging van de afspraken en het monitoren en evalueren van de diverse partijen en uitbestedingsrelaties. Zodat de governance inrichting en het uitbestedingsbeleid voldoet aan wet- en regelgeving en eisen van De Nederlandsche Bank. Gisella van Vollenhoven zal haar ervaringen delen vanuit haar toezichtblik.

Na het doorlopen van deze module beschik je over de hierna volgende kennis, die nodig is om de volgende taken te vervullen:

Taken		Kennis en ervaring
1	Inrichting processen risicobeheer	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van risicohouding, risicobeleid en risicobeheer-cyclus. • Kennis van inrichting governance, rapportagelijnen en escalatielijnen. • Kennis van inrichting uitbestedingscyclus en uitbestedingen in het algemeen. • Kennis van de eigenrisicobeoordeling (ERB) en relevante pensioenwet en -regelgeving. • Kennis van en ervaring met inrichting overkoepelend risicomanagement raamwerk.
3	Controleren risicobeheersing	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van en ervaring met selectie, aansturing en controle van uitbestede werkzaamheden (incl. onder-uitbestedingen).
4	Advisering vanuit controle functie	<ul style="list-style-type: none"> • Deze taak vereist vooral de aanwezigheid van competentieset 3, als hieronder beschreven. De sleutelfunctiehouder is in staat om op overtuigende wijze het fonds te adviseren en bereid om in voorkomende gevallen te escaleren naar intern en extern toezicht. Is tevens in staat om de meldplicht aan DNB, indien van toepassing en noodzakelijk, na te leven.

Module 4 | Risicomanagement, van strategie naar operationeel Martijn Vos

Risicomanagement heeft verschillende lagen. Op strategisch niveau is de vaststelling van de risicohouding zoals vereist in de opdrachtaanvaarding van het pensioenfonds een van de belangrijkste beslissingen. Deze risicohouding wordt vertaald in een strategisch beleggingsbeleid. Dit beleid moet vervolgens worden uitgevoerd (al dan niet via een uitbesteding). Bij de uitvoering komen allerlei operationele (risicomanagement) aspecten kijken. We staan daarom stil bij de strategische kaders en zoomen vervolgens dieper in op het doel en de functie van risicomanagement, risico en het onderscheid naar verschillende soorten risico's (financiële/niet financiële risico's).

Specifiek komen daarbij aan de orde, uitbestedingsrisico (en hoe dat te mitigeren), operationeel risico en IT-risico's. Ook komen de actuele onderzoeken van DNB naar dit soort type risico's aan de orde.

Metten = weten

Hoe wordt de risicohouding vervolgens vastgelegd? Hoe meten we een risico of risicohouding en hoe rapporteren we daarover? In de praktijk worden daar vaak dashboards voor gebruikt. We zullen een aantal voorbeelden langslopen en stil staan bij hoe je deze getallen kan interpreteren aan de hand van cases.

Aan de hand van de cases krijg je gevoel bij in welke gevallen meten ook weten is. En misschien nog wel belangrijker hoe dat kan worden omgezet in acties.

Bij risicomanagement worden vaak modellen ingezet. Maar wat is dat nou eigenlijk een model en wat voor aannames liggen er nu onder zo'n model. Alleen als je daar inzicht in hebt kun je een model goed gaan gebruiken.

Het gebruik en misbruik van modellen vormt dan ook de kern van deze derde module. Dit doen we aan de hand van een groot aantal voorbeelden en we gaan ook zelf aan de gang met het bepalen van de aannames. Dat kan heel breed gaan. Beroemd of berucht is de vraag wat de rente is over 10 jaar, maar ook vragen zoals welke aannames het model van de haalbaarheidstoets bevat.

Dit helpt om ook inzicht te krijgen in modelrisico. Waar laten modellen ons in de steek. Dat leidt ook tot het laatste onderwerp van de module. Hoe komen we nu tot besluitvorming (mede) op basis van modellen.

Risicomanagement raakt ook aan beleggingsbeleid, waar nodig wordt om die reden in dit programma beleggingskennis opgenomen. Actuele onderwerpen die ook aan bod zullen komen zijn de IORP II, onderzoeken van DNB en Three Lines of Defence model.

Na het doorlopen van deze module beschik je over de hierna volgende kennis, die nodig is om de volgende taak te vervullen:

Taken		Kennis en ervaring
1	Inrichten en onderhouden methoden ter identificatie, meting, bewaking en beheersen risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van en ervaring met verschillende financiële en niet-financiële risico's en risicofactoren. • Kennis van en ervaring met methoden om risico's te identificeren, meten, beheersen en mitigeren.
2	Risicobeoordeling (proces en inhoud)	<p>Beoordeling risico's en beleidsontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennis van de financiële opzet en beleid van het pensioenfonds. • Kennis van en ervaring met methodes voor aggregatie van risico's en interacties tussen risico's. • Kennis van prioritering van risico's. • Kennis van en ervaring met de doorvertaling van risicohouding naar risicoprofiel, inclusief limietenkaders. <p>Toekomstige risico's</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennis van de wijze waarop korte en lange termijn ontwikkelingen in regelgeving, pensioencontract, maatschappelijke ontwikkelingen, etc. de risicopositie van het fonds kunnen beïnvloeden (scenario-denken). • Kennis van de belangrijkste elementen die kunnen voorkomen in een toekomststrategie van een pensioenfonds. <p>Risicobeheer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennis van en ervaring met de belangrijkste beleggingscategorieën, financiële instrumenten (derivaten) en beleggingsstrategieën die een pensioenfonds doorgaans gebruiken. • Globale kennis van ALM studies. • Op hoofdlijnen kennis van de belangrijkste IT-risico's en relevante technologische ontwikkelingen die spelen bij pensioenfondsen. • Kennis van (onder)uitbestedingsrisico. • Op hoofdlijnen kennis van de belangrijkste risico's m.b.t. ESG (waaronder klimaatrisico's).
4	Controleren risicobeheersing	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van relevante processen binnen het pensioenfonds.
5	Inrichten en onderhouden van rapportages	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van en ervaring met (effectieve inzet van) communicatie over risico's. • Kennis van verbeterprocessen.

Geschiktheidseisen van DNB sleutelfunctiehouder risicobeheer

Op 13 januari 2019 is de implementatiewetgeving van de herziene IORP-richtlijn (ook wel IORP II) in werking getreden.

Daarmee zijn sleutelfuncties geïntroduceerd, waarover pensioenfondsen moeten beschikken. Het gaat om de risicobeheerfunctie, interne auditfunctie en actuariële functie. De Nederlandsche Bank stelt aan deze risicobeheerfuncties verschillende geschiktheidseisen.

Risicobeheerfunctie

Een pensioenfonds stelt in het kader van het risicobeheer schriftelijk beleid vast ten aanzien van de beheersing van te lopen risico's en draagt zorg voor de uitvoering van dat beleid. De risicobeheerfunctie beoordeelt, monitort en rapporteert over het risicobeheersysteem. Ook heeft de risicobeheerfunctie een initiërende en adviserende rol bij het vormgeven van het risicobeheer.

Alle geschiktheidseisen zoals De Nederlandsche Bank deze stelt aan de sleutelfunctiehouder van de risicobeheerfunctie komen aan bod in deze Leergang.

Taken en vereiste kennis en ervaring

De sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft verschillende taken. Bij die taken horen specifieke kennis en ervaring. In het overzicht hieronder staat wat die taken zijn en welke kennis en ervaring bij die taken passen.

1. Inrichting processen risicobeheer
2. Inrichten en onderhouden methoden ter identificatie, meting, bewaking en beheersen risico's
3. Risicobeoordeling (proces en inhoud)
4. Controleren risicobeheersing
5. Inrichten en onderhouden van rapportages
6. Risico-alertheid bevorderen
7. Advisering vanuit controle functie

Gezien de breedte van het aandachtsgebied is het niet noodzakelijk dat de sleutelfunctiehouder zelf beschikt over diepgaande deskundigheid op alle kennisgebieden. De sleutelfunctiehouder moet in staat zijn om binnen diens verantwoordelijkheden de afweging te maken om meer specialistische taken te beleggen bij personen die werkzaamheden voor de sleutelfunctie uitvoeren. Uiteraard moet de sleutelfunctiehouder in die gevallen wel beschikken over voldoende kennis om de verantwoordelijkheid voor de sleutelfunctie te kunnen dragen.

Bij de geschiktheid van de sleutelfunctiehouder risicobeheerfunctie ligt de nadruk meer op het financieel risicobeheer dan op het niet-financieel risicobeheer.

Competentiesets

Voor de sleutelfunctiehouder risicobeheer zijn in ieder geval de volgende competentiesets relevant, waarbij de koppeling met de competenties in de beleidsregel geschiktheid 2012 zijn vetgedrukt:

1. De sleutelfunctiehouder heeft een goed **helicopterzicht**, waarbij deze het totale speelveld van de sleutelfunctie overziet, waar nodig verbanden kan leggen, en hoofd- en bijzaken van elkaar kan scheiden. Dit stelt de persoon in staat het sleutelfunctiehouderschap integraal in te kunnen vullen.
2. De sleutelfunctiehouder beschikt in voldoende mate over onderzoekend vermogen, met de daarbij behorende vasthoudendheid en verantwoordelijkheid, om te komen tot **onafhankelijke oordeelsvorming**.
3. De sleutelfunctiehouder is **authentiek** in de wijze waarop deze te werk gaat en heeft de autoriteit en het gezag om de bevindingen op de juiste wijze en op de juiste plek neer te leggen. De sleutelfunctiehouder beschikt in voldoende mate over **communicatief vermogen, overtuigingskracht en omgevings sensitiviteit** om uitkomsten en bevindingen waar nodig terug te koppelen en in effectieve maatregelen om te laten zetten.

Meerjarige relevante werkervaring

Een sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft meerjarige relevante werkervaring op het gebied van risicobeheer en kan vanuit die ervaring goed omgaan met de bestuurscultuur en de dynamiek in en rondom besturen en bestuurscommissies. Het benodigd aantal jaren werkervaring en het niveau van de werkervaring worden proportioneel ingevuld. Dat wil zeggen dat die afhankelijk zijn van de aard, omvang en complexiteit van het fonds. Verder is van belang dat de werkervaring van hetzelfde niveau is als vereist voor het sleutelfunctiehouderschap. Relevante werkervaring bestaat bij voorbeeld uit ervaring in een (pensioen)bestuursfunctie of intern toezichtfunctie met aandachtsgebied risicobeheer, een adviesfunctie in het risicobeheer, of een positie in het operationele of financiële risicomanagement van een financiële instelling.

Het is aan het pensioenfonds om samen met de sleutelfunctiehouder aan te tonen dat de sleutelfunctiehouder over de vereiste competenties beschikt.

Voor verdere informatie over de geschiktheidseisen van DNB voor de sleutelfunctiehouder risicobeheer kun je hier terecht.

De inhoud van de opleiding en de prijs zijn onder voorbehoud van wijzigingen